

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠILUMOS ŪKIO ĮSTATYMO NR. IX-1565 2 IR
15 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-1651(2)**

2019 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2019 m. vasario 12 d. sprendimo Nr. SV-S-1081 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a:**

Nepritarti Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 2 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-1651(2) (toliau – Įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodytas Įstatymo projekto tikslas pašalinti dabar esantį prieštaravimą tarp faktinės padėties daugiabučiuose namuose, kuriuose karšto vandens tiekimo nėra, ir teisinio jos neatitikimo, nustatančio, kad karštą vandenį daugiabučiuose namuose tiekia karšto vandens tiekėjas, sistemiškai vertinant Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo (toliau – Įstatymas) nuostatas nėra pagrįstas. Šiuo metu karšto vandens tiekimą daugiabučiuose namuose reglamentuoja Įstatymo 2 straipsnio 2 dalis, kurioje nustatyti trys karšto vandens vartotojų apsirūpinimo karštu vandeniu būdai: pirmasis – centralizuotai paruošto karšto vandens pirkimas iš karšto vandens tiekėjo, antrasis – šilumos karštam vandeniui ruošti pirkimas iš šilumos tiekėjo, o geriamojo vandens karštam vandeniui ruošti pirkimas iš geriamojo vandens tiekėjo ir trečiasis – individualus karšto vandens ruošimas jo vartojimo vietoje (bute), naudojant kitus energijos šaltinius (dujas, elektrą, kietąjį kurą) geriamajam vandeniui pašildyti iki higienos normomis nustatytos temperatūros. Įstatymo 15 straipsnis reglamentuoja karšto vandens tiekimo organizavimą daugiabučiuose namuose. Vartotojai daugiabučiuose namuose Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.85 straipsnyje nustatyta tvarka gali pasirinkti apsirūpinimo karštu vandeniu būdą arba karšto vandens tiekėją ir sudaryti su juo karšto vandens pirkimo–pardavimo sutartį.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, pažymime, kad pagal Įstatymo nuostatas daugiabučio namo butų savininkai, įvertinę daugiabučio namo inžinerinių sistemų charakteristikas ir namo bendraturčių interesus ir poreikius, šiuo metu turi galimybę teisės aktuose nustatyta tvarka pasirinkti jų poreikius atitinkantį apsirūpinimo karštu vandeniu būdą, o pirmąjį būdą – centralizuotai paruošto karšto vandens pirkimą iš karšto vandens tiekėjo yra pasirinkę daugiau kaip 486 tūkst. karšto vandens vartotojų¹.

¹ Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos Šilumos tiekimo bendrovių 2017 metų ūkinės veiklos apžvalga (16 lentelė) <https://lsta.lt/silumos-ukis/cst-sektoriaus-apzvalga/>

Be to, teikiamu Įstatymo projektu siūlomas nustatyti visuomeninių santykių teisinis reguliavimas, kad karšto vandens tiekimas yra tik karšto vandens ruošimas vartotojams nuosavybės teise jiems nepriklausančiais įrenginiais, jo pristatymas ir pardavimas vartotojams, t. y. atsisakius karšto vandens tiekėjo, kol nėra teisiškai sureguliuotas vartotojų apsirūpinimo geriamuoju vandeniu karštam vandeniui klausimas, būtų panaikinta daugiau kaip 486 tūkst. karšto vandens vartotojų, pasirinkusių pirmąjį apsirūpinimo karštu vandeniu būdą, galimybė pasirinkti jiems priimtinausią apsirūpinimo karštu vandeniu būdą ir karšto vandens tiekėją.

2. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad įgyvendinus Įstatymo projektu siūlomą reguliavimą „šalies mastu kasmet būtų sutaupyta maždaug 6,7 mln. Eur karšto vandens vartotojų išlaidų“. Įstatymo projekto rengėjai daro prielaidą, kad įgyvendinus siūlomus pakeitimus nebus patiriamos į karšto vandens kainos pastoviąją dedamąją įtrauktos sąnaudos, o vartotojai mokės tik kintamąją karšto vandens kainos dedamąją. Nurodyta Įstatymo projekto rengėjų prielaida nepagrįsta, nes, įgyvendinus Įstatymo projektu keičiamo Įstatymo 15 straipsnio 2 dalį, vartotojai pirs karštą vandenį ne kaip galutinį produktą (t. y. vartotojai nemokės karšto vandens kainos), bet atskirai pirs šilumą karštam vandeniui ruošti ir geriamąjį vandenį karštam vandeniui ruošti ir atitinkamai mokės šilumos kainą, kuri susideda iš pastoviosios dedamosios ir kintamosios dedamosios už įsigytą šilumos kiekį, ir geriamojo vandens kainą už įsigytą geriamojo vandens kiekį. Pažymėtina, kad šiuo metu nustatant karšto vandens kainą pastoviąsias sąnaudas sudaro būtinosios tiesioginės, netiesioginės ir karšto vandens tiekimo veiklai priskirtos bendrosios veiklos sąnaudos. Pagal siūlomas Įstatymo projekto nuostatas, šilumos tiekėjas, kuris yra ir karšto vandens tiekėjas, nepadengs būtinųjų netiesioginių ir karšto vandens tiekimo veiklai priskirtų bendrosios veiklos sąnaudų, todėl jos turėtų būti įtraukiamos į šilumos kainos pastoviąją dedamąją, kurią padengtų vartotojai. Taigi, ūkio subjektai patirs sąnaudų, kurios turės būti įtraukiamos į kitas kainų dedamąsias. Darytina išvada, kad Įstatymo projekto aiškinamajame rašte pateikti skaičiavimai dėl sumos, kurią galimai sutaupys vartotojai, yra paremti klaidinančiomis prielaidomis.

3. Įstatymo projekte siūloma iš Įstatymo išbraukti 3 straipsnio 3 dalį, kurioje nustatyta, kad „Karšto vandens ruošimas ir tiekimas grindžiami konkurencija vartotojams pasirenkant karšto vandens tiekėją ar apsirūpinimo karštu vandeniu būdą. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija ir savivaldybių institucijos numato priemones konkurencijai karšto vandens ūkyje skatinti ir užtikrina jų įgyvendinimą.“

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad viešojo administravimo subjektai, įgyvendindami pavestus uždavinius, susijusius su ūkinės veiklos reguliavimu Lietuvos Respublikoje, privalo užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą pažymėjo, kad sąžiningos konkurencijos apsauga yra pagrindinis būdas užtikrinti asmens ir visuomenės interesų darną reguliuojant ūkinę veiklą, sukurti ūkio, kaip sistemos, savireguliaciją, skatinančią optimaliai paskirstyti ekonominius išteklius, veiksmingai juos panaudoti, didinti ekonominį augimą ir kelti vartotojų gerovę; nuostata, kad įstatymas saugo sąžiningos konkurencijos laisvę, reiškia įpareigojimą įstatymų leidėjui įstatymais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad nebūtų monopolizuojama gamyba ir rinką, būtų užtikrinta sąžiningos konkurencijos laisvė ir būtų numatytos priemonės ir būdai jai apsaugoti; konstitucinė sąžiningos konkurencijos apsaugos garantija suponuoja draudimą ūkinę veiklą reguliuojančioms valstybės valdžios, savivaldybių institucijoms priimti sprendimus, kuriais yra ar gali būti iškreipiama sąžininga konkurencija, ir įpareigoja valstybės valdžios, savivaldybių institucijas

teisinėmis priemonėmis užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę (Konstitucinio Teismo 2008 m. kovo 5 d., 2009 m. kovo 2 d., 2009 m. balandžio 29 d., 2015 m. sausio 15 d., 2015 m. kovo 5 d. nutarimai).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Įstatymo projekto nuostatos apribotų ne tik vartotojų teisę pasirinkti jiems priimtinausią apsirūpinimo karštu vandeniu būdą (tai galimai prieštarautų Konstitucijos 46 straipsnio 5 dalies nuostatai, kad valstybė gina vartotojo interesus; Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatai, pagal kurią vartotojai turi teisę savo nuožiūra įsigyti ir naudoti prekes ir paslaugas (pasirinkti pardavėją, paslaugų teikėją), bet, kaip jau minėta, galimai pažeistų ir Lietuvos Respublikos teisės sistemos saugomą sąžiningos konkurencijos laisvę.

4. Teikiamo Įstatymo projekto nuostatos yra tiesiogiai susijusios su daugiabučio namo gyventojų apsirūpinimu karštu vandeniu antruoju būdu, t. y. kai vartotojai atsiskaito ne už galutinį produktą – karštą vandenį, o už kiekvieną produktą, skirtą karštam vandeniui ruošti, atskirai, t. y. už geriamąjį vandenį atsiskaito su geriamojo vandens tiekėju, už šilumą karštam vandeniui ruošti – su šilumos tiekėju. Tačiau Įstatymo projekte nelieta nuostatų, kaip nustatomas geriamojo vandens kiekis karštam vandeniui ruošti. Atitinkamai, tampa neaišku, kaip tarpusavyje turėtų atsiskaityti šilumos tiekėjas ir geriamojo vandens tiekėjas ir kaip turėtų būti nustatomi nepaskirstyti šilumos ir geriamojo vandens kiekiai. Taip pat Įstatymo projekte nelieta nuostatų, kaip turi būti nustatomas vartotojo suvartotas karšto vandens kiekis, kai karšto vandens tiekėjas ar geriamojo vandens tiekėjas neįrengia apskaitos prietaisų arba jie sugedę. Pažymėtina, kad Įstatymo projektu keičiamo Įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje įtvirtinama pareiga geriamojo vandens tiekėjui įrengti, prižiūrėti atsiskaitomųjų geriamojo vandens tiekimo karštam vandeniui ruošti apskaitos prietaisus, užtikrinti tvarkingą jų techninę būklę nėra šio Įstatymo reguliavimo dalykas.

Įstatymo projekto 3 straipsnis, keičiantis Įstatymo 15 straipsnio 2 dalį, nustato reguliavimą, kai karštas vanduo pastatui netiekiamas, t. y. nėra karšto vandens tiekėjo, tačiau karšto vandens tiekėjas, vykdydamas šiuo metu įstatymais nustatytą pareigą įrengti karšto vandens apskaitos prietaisus, juos yra įrengęs, todėl tiek geriamojo vandens tiekėjui, tiek pastato butų ir kitų patalpų savininkams būtų ekonomiškai naudinga, jeigu minėtus apskaitos prietaisus geriamojo vandens tiekėjas perimtų iš karšto vandens tiekėjo, o ne įrengtų naujus. Geriamojo vandens tiekėjui neperėmus karšto vandens tiekėjo jau įrengtų karšto vandens apskaitos prietaisų, liktų nepadengtos karšto vandens tiekėjo karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimo, o galimai ir priežiūros, remonto, patikros ir kitos sąnaudos, todėl kiltų neaiškumų dėl minėtų sąnaudų padengimo būdų. Įstatymo projekte nenumatyta, kaip bus perimami karšto vandens tiekėjų, kurie nebevykdys karšto vandens tiekimo veiklos, įrengti karšto vandens apskaitos prietaisai (pvz., išperkami už likutinę vertę), kam tokiu atveju bus mokamas karšto vandens apskaitos prietaisų priežiūros mokestis (pvz., karšto vandens tiekėjui, kuris įrengė apskaitos prietaisą ir nebevykdys karšto vandens tiekimo veiklos, ar geriamojo vandens tiekėjui, kuris perims karšto vandens apskaitos prietaisų priežiūros veiklą).

Įstatymas reglamentuoja šilumos ūkio valstybinį valdymą, šilumos ūkio subjektų veiklą, jų santykius su šilumos vartotojais, tarpusavio ryšius ir atsakomybę. Geriamojo vandens tiekėjo pareigų nustatymas nėra Įstatymo reguliavimo dalykas ir turėtų būti apibrėžtas Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme, kuris reglamentuoja asmenų santykius, atsirandančius tiekiant geriamąjį vandenį, tvarkant nuotekas, kad būtų užtikrinta abonentų, geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų, nuotekų tvarkymo paslaugas

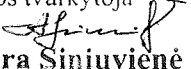
teikiančių asmenų teisėtų interesų apsauga ir ginamos vartotojų teisės ir kuris šiuo metu nenumato tokios geriamojo vandens tiekėjo pareigos.

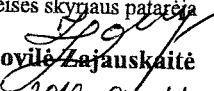
5. Pažymėtina, kad Įstatymo projekte siekiamus sureguliuoti teisinius santykius dėl vartotojų apsirūpinimo geriamuoju vandeniu karštam vandeniui ruošti, nustatant, kad vartotojai atsiskaito ne už galutinį produktą – karštą vandenį, o už kiekvieną produktą, skirtą karštam vandeniui ruošti, atskirai, t. y. už šilumą karštam vandeniui ruošti atsiskaito su šilumos tiekėju, o už geriamąjį vandenį – su geriamojo vandens tiekėju, Vyriausybė siūlė sureguliuoti Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo Nr. X-764 1, 3, 6, 9, 10, 12, 16, 20, 21, 22, 23, 32, 33, 34, 35, 38 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 34¹, 35¹ straipsniais ir priedu įstatymo projekte (toliau – Įstatymo Nr. X-764 pakeitimo įstatymo projektas). Įstatymo Nr. X-764 pakeitimo įstatymo projektas Vyriausybės 2018 m. birželio 20 d. nutarimu Nr. 607 „Dėl Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo Nr. X-764 1, 3, 6, 9, 10, 12, 16, 20, 21, 22, 23, 32, 33, 34, 35, 38 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 34¹, 35¹ straipsniais ir priedu įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 332 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ buvo pateiktas Lietuvos Respublikos Seimui. Tačiau Seimo 2018 m. gruodžio 20 d. priimtame Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo Nr. X-764 1, 3, 6, 9, 10, 12, 16, 20, 21, 22, 23, 32, 33, 34, 35, 38 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 34¹, 35¹ straipsniais ir priedu įstatyme Nr. XIII-1892, kuris įsigalios 2019 m. gegužės 2 d., Vyriausybės siūlytų nuostatų nebeliko.

Įvertindama tai, kas išdėstyta, Vyriausybė, laikydamasi nuoseklios pozicijos, šiais metais planuoja pateikti atitinkamus Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo pakeitimus, kuriais būtų sureguliuoti minėti visuomeniniai santykiai.

Ministras Pirmininkas

Energetikos ministras

Energetikos ministerijos
kalbos tvarkytoja

Aušra Siniuvienė
2019-04-11

Energetikos ministerijos
Teisės skyriaus patarėja

Dovilė Zajauskaitė
2019-04-11

Energetikos ministras

Žygimantas Vaičiūnas
2019-04-15